

Vasten BOEK

'Schop onder kont werkloze helpt' (DS 24 februari). Titels in De Standaard worden steeds fijnzinniger. Worden nog verwacht: 'Laatste Nieuws-lezers nog debieler dan gedacht'. 'Jeanette Di Rupo ontmoet opnieuw vetzak De Wever'. 'Woestijnvis-programma's nog genialer dan we eerder schreven'. 'Kutploeg Anderlecht verliest alweer'. @eindredactie DS: voorgaande titels zijn gecopyright. Serieus.

Wanhoop als wapen

Niemand, zelfs Mohamed Bouazizi in het diepst van zijn gedachten, had de gevolgen kunnen inschatten toen hij zichzelf op 17 december met vijf liter benzine levend in brand stak. Het pijnlijke was dat Bouazizi nog niet direct stierf. Zijn lijdensweg werd futiel verlengd, maar het verhevigde de intensiteit en de impact van zijn wanhoopsactie. De verzamelde camera's van de wereldpers konden alleen maar registreren hoe een onmachtige Ben Ali sip toekeek, vage beloftes prevelde en het laatste restje levensenergie uit Bouazizi wegsijpelde.

Het vuur dat op 17 december werd aangestoken, brandt nog steeds door de hele Maghreb en het Midden-Oosten. Twee dictators zijn fysiek en mentaal uitgeput gevluht. Met de

staart tussen de benen. Het is ongezien. Het kan niet genoeg herhaald worden: het is ongezien. Zelfs in 25 eeuwen organische groei van democratie kun je nauwelijks een vergelijkingspunt vinden. Het is niet alleen een overwinning op de repressie. Het is niet alleen een overwinning op de dictatuur.

Het is ook een overwinning op de cynici. Op degenen die vinden dat je alléén niets kunt veranderen. Dat het een melig Amerikaans cliché is - alleen van toepassing op stereotype filmtrailers. ("Until one man...")

Die eerste deels meewarige, deels cynische reflex dook al op toen na enkele dagen straatprotesten op het Tahir-plein Moebarak nog niet vertrokken was. Plots werd Egypte enkele dagen achtergrondnieuws. Als er nog over bericht werd. Want als er weken protest zijn, maar er volgt geen resultaat, dan is het niet lang(er) 'nieuws'. "Goed geprobeerd", dachten sommigen al, anderen schreven het gewoon. Maar het vuur bleef branden.

Mohamed Bouazizi heeft de wereld veranderd. Ook de manier waarop verdient een nadere blik. We zijn in de twintigste eeuw gevallen voor de doctrine van de geweldloosheid. Prachtige, inspirerende figuren als Gandhi en Martin L. King plaveiden de weg naar hun idealen, met een stoïcijnse pacifisme. Ze leken nooit wanhopig te worden of te zijn. Ze hadden een rotsvaste overtuiging die ze eloquent verwoordden en gebruikten om de massa te bereiken.

We hebben terroristen/vrijheidsstrijders zien vechten, doden, massamoorden. Zelden

bereikten ze ook maar een percentage van hun doelstellingen. IRA, ETA, PLO, Al Quaeda... de lijst is zo lang als hun mislukkingen. Ze waren het equivalent van een zweeppartij. Grote koppen in de krant maar nauwelijks resultaten, behalve een van afgrijzen afgekeerde bevolking.

Maar wat als je geweld op je zelf uitoefent? Hongerstaking is grotendeels onthouding, hoewel het gewelddadig op het lichaam drukt. Het lichaam keert terug naar een biologisch lager niveau, zoals een computer in slaapstand minder energie gaat verbruiken. De spieren sterven weg. En het platonisch verschil tussen geest en lichaam, tussen Idee en Vorm manifesteert zich. Gandhi, de Amerikaanse sufragettes, Ierse Republikeinen gebruikten het. Meestal met resultaat, soms pas nadat er doden vielen (Bobby Sands). De hongerstaking is zowel een performance als een statement. Maar ze is niet inherent gewelddadig.

Daarin schuilt ook het grote contrast met zelfverbranding. Mohamed Bouazizi is misschien het best vergelijkbaar met Hòa thượng Thích Quảng Đức. Het iconisch beeld van de brandende Vietnamese monnik, ver-
 eeuwigd op de titelloze cover van de eerste 'Rage against the machine'-cd. Hòa verzet-
 te zich tegen de vervolging van boeddhisten door het Diemh-regime. De repressie werd eerst opgedreven, de tempels aangevallen, waarna een militaire coup volgde en Diemh geliquideerd werd.

De journalist David Halberstam stond erbij en keek naar de zelfverbranding: "I was too shocked to cry, too confused to take notes or ask questions, too bewildered to even think." Hòa had een kille maar doordachte afscheidsbrief klaar: "Before closing my eyes and moving towards the vision of the Buddha, I respectfully plead to President Ngo Dinh Diem to take a mind of compassion towards the people of the nation and implement religious equality to maintain the strength of the homeland eternally. I call the venerables, reverends, members of the sangha and the lay Buddhists to organise in solidarity to make sacrifices to protect Buddhism." Het spreekt van een grote, consequente overtuiging die de lugubere realiteit – "in the air was the smell of burning human flesh; human beings burn surprisingly quickly" (Halberstam) – bijna teatraal maakt.

Bouazizi's actie ontstond veel meer uit vernedering en wanhoop. Geen afscheidsbrief, geen politieke boodschap. Alleen een dreigement ("Si tu ne m'écoutes pas, je vais me brûler!") toen hij uit het politiekantoor werd gegooid, nadat hij klacht wou indienen. Omdat hij bespuwd en beledigd was, zijn elektronische weegschaal in beslag genomen en zijn fruitstand op de grond gesmeten. De jarenlange armoede, maar ook de vernedering en het-geen-verhaal-kunnen-halen ontstak in woede. En die woede ontstak in een golf, in een orkaan die nog steeds niet is getemd.

Vele, naamloze *copycats* volgden Bouazizi's 'voorbeeld'. Het is niet in te schatten wat hun aandeel was. Maar zoals Robert Kennedy zei: "Each time a person stands up for an ideal, or acts to improve the lot of others, or strikes out against injustice, he sends forth a tiny ripple of hope, and crossing each other from a million different centers of energy and daring, these ripples build a current that can sweep down the mightiest walls of oppression and resistance."

Uit wanhoop kwam hoop, zoals uit hoop soms ook wanhoop groeit. Wanhoop is niet het tegenovergestelde van hoop: alleen een vergroeide, gefrustreerde vorm van hoop die niet achterom kijkt. En soms uitgroeit tot een wapen, voor mensen die nooit wapens hebben gehad.

De wet van De Wever

Na de wet van Godwin - hoe langer internet-discussies duren, hoe groter de kans dat de nazi's erbij gesleurd worden - is het in België tijd voor de wet van De Wever. Geen feitelijke wet: daar begin je als intellectueel niet aan. Niemand luistert naar je speech in het parlement, waarschijnlijk moet je discussiëren met andere partijen, misschien moet je zelfs wat toegeven. Weekendinterviews haal je er niet mee. Je kunt het niet in vijf trefwoorden samenvatten. Je kunt achteraf aan niemand van de Franstalige gemeenschap vragen zich te excuseren. Misschien verlies je een paar procentjes in de peilingen. Waarschijnlijk is Di Rupo niet geïnteresseerd in een gemeenschappelijke *photo opportunity*. Zelfs 'Dag

allemaal' kiest deze keer voor een cover met Tanja Dexters.

Nee, in echte wetten schuilt weinig eer. Een heel on-Romeinse gedachte: het is waar, maar je moet meegaan met je tijd. De wet van De Wever is dan ook heel 21e-eeuws. Hoe langer de internetdiscussie duurt, hoe groter de kans dat iemand roept: 'Niet plooiën, Bart!'. Zelden heeft een staatsman zoveel bijgedragen aan de debatcultuur.

God is geen bemoeial

Voor atheïsten was - en is - er geen God werkzaam, de oerknal ontknalde uit het niets, althans de wetten van elektromagnetisme, zwaartekracht, sterke en zwakke kernkracht vonden elkaar in een toevallig perfect evenwicht. Zo is het hele kosmisch gebeuren vanzelf ontstaan. De schepping schiep zichzelf. Alles is ontstaan door toeval, zonder doel, zonder zin. Ook de mens is slechts een selectief sprongetje in de evolutie, geen echte sprong door God 'gegeven', maar slechts een graad verschil op het continuüm met de aap, m.a.w. de mens is een primaat met een sterk ontwikkelde neocortex.

Voor theïsten daarentegen (we hebben het niet over de simplificatie van het creationisme) ligt God aan de basis van de schepping (de kosmos, onze wereld, de mens) en heeft hij de mens de gelegenheid gegeven om na te denken en naar het goede te streven. Voor de theïsten is God evenwel nog altijd werkzaam in de wereld als de Almachtige, Alomtegenwoordige en Alwetende die met de natuurwetten speelt zoals het Hem uitkomt.